
HET LAND VAN NEVELE

---

juni 2003

jaargang XXXIV

aflevering 2

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

INHOUD

J. LUYSSAERT, Het kerkelijk leven te Meigem volgens de visitatieverslagen van Bisschop Triest (1623-1654)	105
S. DE GROOTE, J. LUYSSAERT, Virginie Loveling over de deelgemeenten van het Land van Nevele in haar dagboek 1914-'18	128
A. MARTENS, Mea culpa. Over de precieze ligging van de oude herbergen "De Koning van Spanje" en "Het Land van Nevele" te Hansbeke	153
G. VAN STEENKISTE, Maatschappelijke toestand in Zeveren in 1819	158
W. DE CLERCQ, KLAD, De Kale-Leie archeologische dienst: behoeder en ontsluier van het ondergronds erfgoed in de Kale-vallei	165
G. POTVLIEGHE, De plaats van de familie Lovaert in de orgelbouwkunst in Vlaanderen	169
A. BOLLAERT, Het Lovaertorgel van De Pinte speelt opnieuw	182
Verslagen	185

MENSEN VAN TOEN

A. BOLLAERT, De Heer van Nevele bezat een windmolen in Nederland	199
R. DEBBAUT, Van Bachte-Maria-Lerne naar Maldegem. Strubbelingen rond het onderhoudsgeld voor een onwettig kind	200
A. MAERTENS, Sprokkels uit het oude Hansbeke	208
R. TUYTSCHAEVER, Sprokkelingen uit de krant	214

Mensen van Toen

Familiekundige rubriek

DE HEER VAN NEVELE BEZAT EEN WINDMOLEN IN NEDERLAND

Surfend op de golven van het internet vonden we terug dat Michael Engelbert Maarten De la Faille, heer van Nevele en van de vrije heerlijkheid Poesele een windmolen bezat in Nederland die hij op 22 oktober 1699 verkocht.

De gegevens hierover zijn te vinden in het archief van de stad Utrecht, Schepenbank Hilvarenbeek, archiefnummer 700, inventarisnummer 71 (8), registers van transporten, geloften en delingen enz. uit 1699, bewerkt door de heer Ad Hoozemans, zoals hierna vermeld.

folio: 418v

soort akte: transport

datum: 22 10 1699

verkoper: Michel Engelbert Martijn de Dellasaille

koper: Herbertus Jans Smits

onroerend goed: koren of windmolen

plaats: Hilvarenbeek, Spul

toponiem: Akkermolen

roerende goederen: bijzonderheden: Peter Bruirs heeft in procuratie gehad Michel Engelbert Martijn de Dellaille baron der stede van Nevele vrijheid van Poussele woonachtig te Gent en zijn vrouw Francoisse Cornelis Schoijte dochter van wijlen jonckheer Philips Schoijte in zijn leven borge-meester van Antwerpen en zijn vrouw Anna Marie Chereld Bouwens van der Baeijen, acte gepasseerd voor notaris Jan Baptist Odevare te Gent op 10 oktober 1699 met getuigen, Raad van Vlaanderen, twee leningen aan de Heren Raden van Leenhoven van Brabant die in deze buiten de transport zijn gehouden, de molen ook genaamd den “Hertbeeckschen wintmolen”, (Esbeekse windmolen), zie ook folio 419 copie

André BOLLAERT, Poesele

VAN BACHTE-MARIA-LEERNE NAAR MALDEGEM Strubbelingen rond het onderhoudsgeld voor een onwettig kind

Wie zou er durven vermoeden dat de archieven van het Ambacht Maldegem ons zouden verhalen van de lotgevallen van een familie uit Bachte-Maria-Leerne in het Land van Nevele? De parochies Maldegem en Bachte-Maria-Leerne liggen toch al zo'n 25 km in vogelvlucht van elkaar verwijderd. Het zal hierna duidelijk worden dat onze voorouders niet allen even honkvast waren en niet hun hele leven rond de kerktoren bleven hangen...

Uit de verslagen van een gerechtelijk onderzoek, in het jaar 1756 gevoerd door de baljuw van Maldegem¹ naar de problemen rond het opstrijken van de alimentatie voor een onwettig kind, kon een boeiend verhaal worden samengesteld, waarbij twee families uit Bachte-Maria-Leerne nauw betrokken waren.

Marie Therese Vermeire fa Joos, huisvrouw van Jan Frans Sijmoens, 35 a 36 j. oud, wonend te Sint-Laureins, getuigt *“dat op alderheijlighen vanden jaere 1754 thaeren huijse is ghecommen Godlive Vermeire (haar zus) met een kint wesende een dochterken vraegende aende deposante ende haeren man of sij t'selve kint wilden queecken t'gonne sij declareerde maer oudt te sijn thien a elf daegen ende dat sij daer van verlost was ten huijse van haeren broeder Frans Vermeire (...) dat haeren man daer op heeft geantwoort dat hij t'selve kint niet en wilde queecken ofte houden ten sij dat sij Godlive aen hem declareerde wie den vader van t'selve kint was waer op sij aende deposante ende haeren man heeft gedeclareert dat den vader van tselve kint was Pieter Boudrie coster der prochie van Maria Lerne verweerdre in desen”*.

Hoe Godelieve Vermeire bij haar zus aankwam met een onwettig kind, wordt door andere opgeroepen getuigen in 't lang en 't breed uit de doeken gedaan. Joanne Buijsse fa Laureins, huisvrouw van Marten Merison, 64 jaar oud, wonend te Maldegem op de wijk van Noorthem *“doende alle*

---

¹ RA Gent, Ambacht Maldegem, nr. 785 (Enkwesten), fo. 174-182.

soorten van hantwerck”, zegt dat zij rond Bamis 1754 is gekomen van Adeghem naar Maldegem in de Warmestraat, waar zij een vrouw vond die haar wenend om bijstand verzocht. Zij ging met haar naar het huis van Jan Van Hecke. De vrouw zei dat ze Godelieve Vermeire was, zus van Frans Vermeire te Maldegem, waarop Jan Van Hecke naar diens huis is gegaan en is weergekeerd met ene Marie Anne (*“toename niet kennende”*), die dan Godelieve met grote moeite geleid heeft naar het huis van haar broer.

Adriaeneken De Weert, weduwe van Pieter Verbiest, 74 jaar, *“doende de fonctie van vroedevrouwe won. inden Biesenpolder phie Ons Vrouwe besuiden Aerdenburgh staeten ghebiet”* kwam ten huize van Frans Vermeire waar diens zuster Godlieve was aan wie zij vroeg: *“wat is dat hier... wiens kint is dat... waer hebt gij dat betraept”*. Godelieve antwoordde dat het kind van Pieter Bouderie was, maar zonder te zeggen dat hij koster van Leerne was. Toen werd ze verlost van een dochttertje.

Joanne Grammens, huisvrouw van Pieter Verwee, 47 jaar oud, wonend te Maldegem, zegt dat de vrouw van Frans Vermeire haar in oktober 1754 - de precieze dag weet ze niet meer - is komen vragen of ze meter wilde zijn van een kind van Godelieve, Frans' zuster. Zij vroeg toen aan Godlieve: *“eer dat ick meter van ul. kint wille sijn gij moet mij seggen wiens kint dat het is”* ... waarop ze zei: Pieter Bouderie (maar niet dat hij koster was) *“... sijnde het selve kint dan dezelfde dag gedoopt in de parochiale kerke van Maldegem”*.

Daarmee was de kous natuurlijk niet af. Godelieve besteedde het kind uit bij haar schoonbroer Jan Frans Sijmoens. Maar iemand - liefst de natuurlijke vader - zou daar voor onderhoudsgeld moeten betalen. En dat bleek niet van een leien dakje te lopen...

Jan Francois Sijmoens fs Joos, 52 jaar, arbeider te Sint-Laureins, getuigt dat hij *“voor het queecken van het selve kint moeste hebben tot seven guldens te maende”*. Na het aanvaarden van het kind zond hij zijn dochter Anne Catherine naar Maria-Lerne om *“gelt over de haudenisse”*. Toen zij daar ten huize van Aernout Bekaert aanklopte om koster Bodry te spreken, vroeg die haar *“stillekens”*: *“compt gij om wat”*, waarop ze bevestigend antwoordde. Bodry zei toen: *“swight mijn vrouwe soude achterdijncken krijgen gaet naer de vroeghmissse naer het ander Leerne ick sal het gelt aen Godlive geven sij sal het Ul. beschicken”*. Godelieve had 2 souvereinen met

I permissie schelling gekregen die zij aan Jan Frans Sijmoens gaf. Die verklaarde verder dat hij met zijn vrouw op Sint-Jansdag 1755 naar Sint-Maria-Leerne is getrokken om voldoening te krijgen over de “*houdenisse*” van het kind, dat evenwel in de maand mei daarvoor was overleden. Hij vond een gelegenheid om de koster onder vier ogen te spreken en vroeg hem “*coster gij moet maecken dat gij mij gelt gheeft ick hebbet van noode*”. De koster antwoordde: “*swight ick sal doen dat wel is*”. Maar enkele dagen later was de koster nog altijd geen geld komen brengen en Sijmoens had toen aan Godlive Vermeire gezegd: “*seght aenden coster dat hij mij niet meer en moet houden drillen, hij moet mij gelt brijgen of ick sal het uut-brijngen ende hem schandaliseren*”.

Sijmoens en zijn vrouw waren toen met de koster afgesproken om op zekere dag bijeen te komen in de herberg “de Roose” op het Sluizeken te Gent. In de keuken van de herberg, was veel volk. Ze zijn toe op “een cleen voutcamerken” gegaan. De koster zei hem toen: “*menschen hoe stellick het nu met ulieden ick en hebbe niet vele gelt (...) ick en can maer acht guldens geven... het is slecht dat ick het selve aen mijne vrouwe ende kinders moet stelen*”. Die woorden vielen niet in de smaak bij Sijmoens’vrouw die onmiddellijk riposteerde dat “*het kint welck sij onderhielden een kint gelijk de andere*” is. De koster beaamde dit schouderophalend. Toen hij zag dat Sijmoens niet tevreden was met de 8 guldens, beloofde de koster om te Allerheiligen de rest te betalen. Hij vroeg wel om het kind goed op te kweken. Sijmoens verzweeg dat het kind al dood was “*om dat hij de volle voldoenijnge vande houdenisse niet en hadde*” en eerst zijn geld wou zien. Uiteindelijk moest hij zijn beklag doen bij de baljuw van het Ambacht Maldegem om aan zijn geld te geraken.

De gerechtelijke bronnen geven hier bijzonder waardevolle informatie die uit de klassieke genealogische bronnen eigenlijk niet tot uiting komt. Ter aanvulling en vergelijking volgt hieronder een overzicht van wat parochie-registers en staten van goed ons leren over de hoofdpersonen van dit verhaal.

A. Parochieregisters Bachte-Maria-Leerne

Judocus VERMEIRE fs Judoci   x (1) B.M.L. 28-09-1698   Livina DE RAET fa Livini
° ca 1660-70   °ca 1677
†B.M.L. 16-01-1753   † B.M.L. 10-12-1712

Kinderen, allen geboren te Bachte-Maria-Leerne:

Judocus

° 18-04-1700 (d. 19)   p/m   Martinus Vermeire loco Judoci V.
Anna De Boevere loco Marie De Meijere

Maria Livina

° 08-09-1701 (d. 08)   p/m   Joannes De Vulder
Livina Dhanens

Livina Francisca

° 10-05-1704 (d. 11)   p/m   Franciscus De Scrijvere
Livina Facq

Joannes

° 09-02-1706 (d. 11)   p/m   Joannes Vermeire
Petronilla Wannemaekers

Joanna

° 05-01-1708 (d. 6)   p/m   Joannes Van Hecke
Maria Vermeire

---

x (2) B.M.L. 30-12-1712   Livina FACQ

° ca 1685

† B.M.L. 30-01-1750

Kinderen², allen geboren te Bachte-Maria-Leerne:

Guillielmus

° 22-10-1713 (d. 23)   p/m   Guillielmus Van Speybroeck
Ludovica Van Wontergem

Maria Anna

° 27-09-1715 (d. 28)   p/m   Joannes Dhanens
Maria Dhanens

---

² De drie in vetjes gedrukte kinderen spelen een rol in het bovenstaande verhaal. Jan Frans Vermeire huwde met Maria Anna Floryn en vestigde zich te Maldegem. Maria Theresia Vermeire huwde met Jan Frans Simoens en trok naar Sint-Laureins. Godelieve Vermeire kon het schandaal in eigen streek vluchten dankzij een broer en een zus die veraf woonden, buiten het bereik van het plaatselijke roddelcircuit.

Joannes Franciscus

° 01-09-1717 (d. 2)   p/m   Franciscus Facq
 Petronilla De Poorter

Maria Theresia

° 25-02-1719 (d. 26)   p/m   Petrus Vanderstraeten
 Maria Theresia Naessens

Godeliva

° 07-08-1722 (d. 07)   p/m   Joannes De Smet
 Catharina Willems

Jacobus° 15-04-1726 (d. 16)

p/m   Jacobus Vermeere
 Maria Vermeere

Petrus BODRY fs Petri, kosterx   x   Isabella TUYTSCHAEVER

° B-M-L 14-09-1723

Kinderen, allen geboren te Bachte-Maria-Lerne:

Joannes Franciscus

° 24-10-1745 (d. 24)   p/m   Franciscus Boedry
 Joanna Dick

Livinus Bernardus

° 23-05-1747 (d. 24)   p/m   Livinus De Munck
 Judoca Monica Boedry

Joanna

° 20-04-1749 (d. 21)   p/m   Thomas Tuytschaever
 Joanna Boudry

Joannes Franciscus

° 22-11-1751 (d. 22)   p/m   Franciscus Boudry
 Joanna Dick

Petrus

° 25-05-1754 (d. 25)   p/m   Petrus Temmerman
 Maria Catharina Adams

Joanna Judoca

° 23-08-1756 (d. 23)   p/m   Judocus Boedri
 Joanna Dick

Rosa

° 07-02-1759 (d. 8)   p/m   Franciscus Clauwaert
 Catharina De Clerck

Augustinus

° 10-10-1760 (d. 11)   p/m   Joannes Begyn
 Judoca Tuytschaever

B. Parochieregisters Maldegem

° 20-10-1754 Joanna Cornelia fa illegitima Godeleva Vermeire, “zwerfster” p/m Jan Frans Vermeire en Joanna Grammens

Jan Frans VERMEIRE (° S.M.Leerne ca 1717) x 20-09-1751 Maria Anna FLORIJN (° Aalter ca 1716), weduwe van Pieter De Donder († 08-05-1751)
Drie kinderen, geboren te Maldegem (geen bekenden bij de peters en meters):

- ° 03-08-1752 Anna Catharina
- ° 07-12-1754 Ambrosius
- ° 27-03-1757 Francisca

C. Parochieregisters Sint-Laureins

† 04-05-1755 Joanna Cornelia fa (?) en Godeliva Vermeire, 6 m.

Jan Frans SIMOENS was een 1ste maal gehuwd met Joanna Van Vooren, die hem 2 kinderen schonk (1729 - 1733). Hij hertrouwde eerst met Cornelia Verhetsel, bij wie hij 4 kinderen verwekte (1734-1745), waarvan Anna Catharina (° 20-11-1734) in dit verhaal voorkomt. Tenslotte hertrouwde hij nog met Maria Theresia Vermeire³, zus van Godelieve. Zij hadden samen 3 kinderen, geboren te Sint-Laureins:

Joannes Franciscus

° 30-04-1752 (d. 1/5) p/m Joannes Franciscus Vermeire
Maria Barbara Simoens

Anna Maria

° 05-03-1754 (d. 5) p/m Joannes De Rijger
Anna Maria Gomberge

Joanna

° 20-09-1755 (d. 20) p/m Judocus Grijp
Petronella Livina Simoens

---

³ Huwelijk niet gevonden. In de parochieregisters van Sint-Laureins staat verkeerdelijk genoteerd dat Maria Theresia Vermeire afkomstig zou zijn van Merendree en geboren ca 1726.

† 06-12-1766

Maria Theresia VERMEIRE

† 10-09-1767

Joannes Franciscus SIMOENS,

weduwenaar M. Th. Vermeire, 64 j.

D. Staten van goed Maldegem

Bundel 292.

09-11-1767. Maria Theresia Vermeire fa Joannis (*sic !*)

† Sint-Laureins 06-12-1766

H. Frans SYMOENS nu ook overleden

R. Petronella Livina SYMOENS

Presenterende aan:

- Jacobus VERMEIRE
- Phillip DE BORG x Goddelieve VERMEIRE
- Jacques VERMEIRE en Jacques CLAEYS voogden van de 4 kinderen van Francies VERMEIRE
- Arnout BEKAERT⁴ x Joanna VERMEIRE (broers en zussen van volle bedde van de overledene)
- Marie VERMEIRE
- Livina VERMEIRE met 5 kinderen (zussen van halven bedde van de overledene)

Uit deze staat van goed blijkt dat Godelieve Vermeire achteraf nog gehuwd is met een zekere Philip De Borg. Waar en wanneer heeft dit huwelijk plaatsgehad?

E. Staten van goed Nevele

Reg. 404 blz. 100 en Bundel 433 n° 593

Judocus VERMEERE fs Judocus

uxor + Livina DERAET fa Livinus + Sint Jans Leerne 10-12-1712

K. Judocus 13 – Marie 10 – Lievijne 8 – Joanne 6.

---

⁴ Arnout Bekaert kwam ook in het verhaal voor. Anna Catharina Simoens ging bij Bekaert aankloppen toen ze door haar vader naar Bachte-Maria-Lerne was gestuurd. Blijkbaar was Arnout Bekaert de schoonbroer van Godelieve Vermeire.

Verder spuurwerk kan nog meer aan het licht brengen. Waar kwam de kostersfamilie Boudry vandaan? Wat werd er uiteindelijk van Godelieve Vermeire? Is het schandaal dan toch nog uitgelekt in Leerne?

Het gerechtelijk archief van het ambacht Maldegem heeft ons in elk geval een flink stuk op weg geholpen om familiebanden te kunnen leggen tussen personen uit Maldegem en Sint-Laureins in de noordwesthoek van het Meetjesland enerzijds en personen uit Bachte-Maria-Lerne in het zuidoosten van het Land van Nevele anderzijds.

Ronny DEBBAUT, Gent

SPROKKELS UIT HET OUDE HANSBEKE

Levering van waskaarsen en roet aan de Sint-Pieterskerk(1650)

Niclays Goethals leverde in 1650 meermalen waskaarsen en roet aan de kerk van Hansbeke in opdracht van pastoor Petrus Swevers of kerkmeester Gheraert Van Renterghem.

Op het einde van het jaar legde hij een gedetailleerde factuur voor, met opgave van de geleverde kaarsen, de prijzen (in ponden, schellingen, groten) en de leveringsdata.

Ic Niclays Goethals hebbe ghelevert bij laste van mijnheere den pasteur van Hansbecke ende den kercmeester Gheraert Van Renterghem dit naer-volghende waes

– den eersten februaris 1650 acht witte vierendel ¹ kessen	0	7	4
ende een wytte ² alf pont ³ kesse	0	1	10
– den 4 marte eenen steen ⁴ root ⁵	0	6	0
ende drij pont geluy ⁶ waes	0	8	0
– den 13 april een wytte paeskesse ⁷ van 2 pont stic	0	6	8
ende 4 wytte vierendelen	0	3	4
– den 29 april ses geluy vierendelen	0	4	0
– den 4 juny ses wytte vierendelen	0	5	0
ende een pont root	0	1	8
– den 1 julyus ses geluy alf pont kessen	0	8	0
– den 2 septembre 4 wytte vierendelen	0	3	4
– den 14 octobre 4 witte vierendelen	0	3	4
– den 24 december 2 wytte vierendelen	0	<u>10</u>	<u>0</u>
<i>somme bedracht tsamen⁸</i>	3	8	6

¹ vierende(e)l = vierde deel (van een pond)

² wytte = witte

³ een pond = 0,43 kg

⁴ een steen = inzonderheid 6 à 8 pond

⁵ root = roet, vet

⁶ geluy = stro (Stallaert) = stro (geel)!

⁷ Pasen viel in 1650 op 17 april

⁸ een pond groot = 20 schellingen, een schelling = 12 groten

Uit deze nota blijkt dat in de kerk meestal witte en stro(gele) waskaarsen van een kwart pond gebrand werden, die tien respectievelijk acht groten kostten. Er werden ook stro(gele) waskaarsen van een half pond gebruikt voor de prijs van 16 groten. De prijs van een witte waskaars van een half pond bedroeg 22 groten.

De witte wassen paaskaars, die op Paasavond gewijd en tijdens de hoogmis op de feestdag van Pasen en op de daaropvolgende zondagen tot Hemelvaartdag aangestoken wordt/werd, woog twee pond en kostte 80 groten.

Jan Brackene, die zich op 18 augustus 1619 bezondigd had aan openbare zedenschennis *in de slijtinge van Francois Van Moerbeke* te Hansbeke, moest in zijn hemd en blootshoofds voor de vierschaar verschijnen *met een onghebrande torse van drij ponden was* in de handen die hij vervolgens tussen twee officieren van de heerlijkheid naar de parochiekerk moest dragen en aldaar achterlaten *ten dienste vande heylighen Sacramente*.⁹

Erelonen van de chirurgijn-armendokter (1765-1767)

Jacob Vander Sickel, zoon van Gillis en Maria Moras, trouwde te Hansbeke op 21 september 1750 met Anna-Francisca Verstraeten, geboren te Hansbeke op 1 oktober 1727, dochter van Jan en Godelieve Vande Voorde.

Het echtpaar vestigde zich in een hofstede van 128 roeden, gelegen langs de westkant van *sheerenstraete* ten zuiden van de kerk, tevoren bewoond door leden van de familie Bayens (nu Hansbekedorp 7).

Uit dit huwelijk werden te Hansbeke vijf kinderen geboren, een jongen en vier meisjes: Jan-Frans (°02.11.1752), Maria-Francisca (°13.05.1755), Rosa (°19.02.1758), Albertine (°05.11.1760) en Regina (°26.04.1763).

Jacob Vander Sickel was chirurgijn en door de plaatselijke armendis aanvaard als armendokter. Hij overleed te Hansbeke op 7 juli 1771, 43 jaar oud. Hij werd in de kerk begraven.

---

⁹ A. MARTENS, *Openbare zedenschennis*, in *Het Land van Nevele*, jg. III (1972), afl. 1, p. 24, 25.

Zoon Jan-Frans volgende hem op als armenarts te Hansbeke. Hij huwde er op 27 mei 1777 met Anna-Petronilla Coddens, dochter van Domien en Maria-Carolina Millecam, geboren te Hansbeke op 7 januari 1750.

Dochter Rosa trouwde te Hansbeke op 10 februari 1778 met Jacob De Winter, afkomstig van Burst-Bambeke, zoon van Domien en Maria Verhoeve, die een jaar tevoren tot koster van Hansbeke benoemd was.

De gedetailleerde opgave (daterend 29.03.1767) van diensten en medicijnen, gepresteerd en geleverd door chirurgijn Jacob Vander Sickel aan arme personen van Hansbeke, is een merkwaardig eigentijds document.

Spesificatie over leverynge van medicijnen ende andere devoiren, gedaen ende verdient aen derversche aerm persoonen ter prochie van Hansbeke, alles ter waerheyt als volgt:

- *Alvooren verdient ten huysse van de weduwe Pieter Manhaut den 17 9bre 1765 tot* 0 0 8
- *Item verdient ten huysse van Aernaut Wispelaere in twee derversche stonden aen vrouw en kindt tot* 0 2 8
- *Item verdient ten huysse van de weduwe Adrian Van Hulle over het openen van apces¹⁰ ende verbande tot* 0 1 6
- *Item verdient ten huysse vande weduwe Joos Bobijn in haer dochters laeste sieckte tot de somme van* 0 9 2
- *Item verdient aen Tresia Van Hove soo over drij visete¹¹ naer Bellem gedaen, soo voorders naer Hansbeke gecomen, ende over het leveren van veel derversche borstmiddelen¹² soo dat het comt te bedraegen uyt oorsaecke van den lanck deurende tijdt tot de somme van* 0 14 6
- *Item verdient ten huysse van Jan Baptist... in derversche stonden... en kinders tot* 0 5 8
- *Item verdient aen Betthien Pieters tot* 0 1 0
- *Item verdient ten huysse van Cornelis De Backer in twee stonden, soo van een sieckte ende het openen van een*

---

¹⁰ apces = abces, etterbui, ettergezwel.

¹¹ visete = visite (Fr.), bezoek

¹² borstmiddelen = medicijnen voor borstziekten.

<i>apostume</i> ¹³ <i>onder de oxcel ende medegaende ceure</i> ¹⁴ <i>tot de somme van</i>	0	7	0
– <i>Item verdient ten huysse van Joannes Manhault in twee stonden tot</i>	0	2	6
– <i>Item verdient ten huysse van Jacobus Lagon over het cureren van een beenbreucke in het os tubila</i> ¹⁵ <i>tot</i>	1	0	0
– <i>Item verdient aen de weduwe Phluppe Braet in drij derversche stonden ofte sieckten tot de somme van</i>	0	9	4
– <i>Item verdient aen de weduwe Pieter Vermeire van den 27 july 1765 begonnen curen tot ende met den 29 8bre 1766 ende soo over het leveren menigte medicijnen als purgative</i> ¹⁶ <i>en duretia</i> ¹⁷ <i>als de pillschijven</i> ¹⁸ <i>bora en pill cienta ende noch voorders breder bij de handt vermeldt, maer om de lanckheyte van het schrijven hebbe dese hier maer alsoo in het koorte opgesteld twelcke comt te bedraegen in dese tijdt voornoemt over de medicijnen tot de somme van drij pondt vijf schyllingen drij grooten courant</i>			
– <i>Voorders noch verdient aen de voornoemde weduwe buyten dit voorseyde post over alle daeghen het verbinden van een ulceratie</i> ¹⁹ <i>met vier groote plumecolen</i> ²⁰ (?) <i>met uugt</i> ²¹ <i>baselien</i> ²² <i>en desenste</i> ²³ <i>bestreken, ende noch voorder het ander been bestreken met uugt nutritive</i> ²⁴ <i>om te conserveren van ulceratie in te comen, ende dit begonnen verbinden van den 24 augustus 1766 tot ende met den 6 9bre, ider dagh genomen op ses grooten courant met het leveren van de salve, comt tot de somme van</i>			

¹³ apostume = gezwel (Verwijs-Van Dam).

¹⁴ ceure = cure (Fr.), kuur.

¹⁵ os tubila = tibia (Fr.), scheenbeen.

¹⁶ purgative (Fr.) = purgeermiddel, purgerend.

¹⁷ duretia = diurétique (Fr.), plasmiddel, urineafscheidend.

¹⁸ pillschijven = tabletten van geneesmiddelen.

¹⁹ ulceratie = ulcération (Fr.); verzwering.

²⁰ plumecolen (?) = ws steenpuisten

²¹ uugt (?) = ws jeugd, sap

²² baselic (Fr.) = balsemkruid, ettermakende zalf.

²³ désensibiliser (Fr.) = minder gevoelig maken

²⁴ nutritive (Fr.) = voedzaam, voedend.

*I 16 0 soo dat het tsaemen comt te bedraegen over
de voorseyde weduwe tot*

$$\frac{5 \quad 1 \quad 3}{8 \quad 15 \quad 3}$$

*Ontfaen bij mij onderschreven den inhalt deser 29 maerte 1767
Jacobus Vander Sickel*

Deze specificatie, die aan de armmeester ter betaling werd voorgelegd, nam het niet zo nauw met het beroepsgeheim. De *devoiren* van de chirurgijn betroffen benevens niet nader vernoemde ziekten, een hardnekkige borst-ziekte, een beenbreuk, een etterbuil, een gezwel in de oksel, een verzwering op het been. Voor een gewoon huisbezoek vroeg de heelmeeester nagenoeg een schelling, voor een verzorging (aan huis) zes groten of een halve schelling.

Erelonen van een licentiaat in de medicijnen (1767)

Pieter-Frans Van Waesberghe, licentiaat in de medicijnen, afkomstig van Waarschoot, huwde op 21 mei 1765 te Hansbeke met Joanna-Catharina Braet, geboren te Hansbeke op 24 februari 1740, dochter van Pieter-Frans (baljuw van de heerlijkheid) en Judoca Vande Woestijne.

De geneesheer vestigde zich te Hansbeke, alwaar acht kinderen geboren werden, vijf jongens en drie meisjes: Catharina-Coleta (°05.03.1766), Bernard-Frans (°09.12.1767), Maria-Elisabeth en Rosa tweelingzusters²⁵ (°18.11.1768), Jan-Frans (°04.04.1771), Louis-Frans (°16.10.1774), Pieter-Frans (°14.07.1778) en Louis (°17.01.1782).

Het echtpaar verloor vijf van de acht kinderen: Bernard-Frans (†08.02.1768, 3 maand), Rosa (†23.04.1770, 18 maand), Pieter-Frans (†15.01.1779, 6 maand), Maria-Elisabeth (†03.06.1779, 10 jaar) en Louis-Frans (†07.03.1780, 5 jaar oud).

---

²⁵ Opmerkelijk is dat de tweelingzusters, die op 18 november 1768 omstreeks de middag met een tijdsverschil van een driekwartier geboren werden, nochtans niet op dezelfde dag gedoopt zijn. Rosa ontving het doopsel op haar geboortedag, Maria-Elisabeth 's anderendaags. Het parochiaal doopregister bevat niet één maar twee doopakten.

Ook dokter Pieter-Frans Van Waesberghe visiteerde in de jaren 1765-1767 arme mensen te Hansbeke, vermoedelijk in ernstige ziektegevallen op verzoek van de chirurgijn-armendokter. Op 4 november 1767 ontving hij zijn erelonen uit handen van de armmeester op voorlegging van een desbetreffende nota.

Specificatie over levering der medicamenten ende doen der visiten van den aermen:

– ten eersten over Pieter Claey's de somme van twee pont seventhien (sic) schellingen	2.	16	0
– ten tweeden over Joanna Coquet de somme van een pont twee schellingen	1	2	0
– ten derden over Joris Lievens de somme van vier schellingen	0	4	0
– ten vierden over de weduwe van Francies Claey's de somme van ses schellingen	0	6	0
– ten vijfden over Francies Claey's de somme van negen schellingen		<u>0</u>	<u>9</u>
		<u>4</u>	<u>17</u>
	komt saemen	4	17 0

Ontfangen over den aermen de somme van 4.1.3 Act(um) desen 4 novembris 1767.

P.F. Van Waesberghe med. lic.

De specificatie vermeldt het aantal huisbezoeken niet, noch de verrichte prestaties, noch de geleverde medicijnen. Het privaat karakter van de geneeskundige tussenkomsten werd niet geschonden. De visitatie bij Joris Lievens ten bedrage van vier schellingen laat evenwel vermoeden dat het ereloon van licentiaat Van Waesberghe voor een huisbezoek minstens viermaal groter was dan dit van chirurgijn Vander Sickel.

Albert MARTENS, Gent

SPROKKELINGEN UIT DE KRANT

Hansbeke - Begraving van den Eerw. Heer pastoor Maenhout

Dinsdag, laatst, had, alhier, onder eenen grooten toeloop van inwoners der gemeente en van het omliggende, de lijkdienst en de begraving plaats van den Eerw. Heer Maenhout pastoor der gemeente.

De veldwegen ten alle kante, kronkelend tusschen de golvende korenakkers, waren vol begankenis en de parochianen, aller gehuchten en naburen vulden de dorpstraat. Een lange stoet, betaande uit de burgerlijke overheden al de geestelijke genootschappen en burgerlijke maatschappijen der gemeente, met hun door rouwfloers omhangen vaandel aan 't hoofd, leidde plechtig het stoffelijk overschot van den duurbaren herder door een dichte haag schoolkinderen, ter kerk, die prachtig in rouw was getooid. Om 10 ure ving de plechtige koordienst aan. Op verzoek van den duurbaren aflijvige werd de indrukwekkende mis van Gevaert uitgevoerd en tijdens de offerande, welke ruim drie kwart uurs duurde, werd de marsch van Guilmant ten gehoor gebracht. De uitvoering dier beide werken was perfekt. Na den dienst werden aan het graf twee roerende lijkredenen uitgesproken: eene door M. Van Vynckt, namens den kerkraad, en eene door M. Vuylsteke, namens het gemeentebestuur en de maatschappijen. Beide waren vol waarheid en loofden de verhevene dienstdeugden, van den overledene: zijnen iever voor den luister van het Huis Gods en zijne werkzaamheid tot heropbeuren en stichten van geestelijke genootschappen.

God loone hem voor het goede door dien ieverigen priester tot stand gebracht.

(Bron: De Gentenaar-De Landwacht 37^e jaar - Vrijdag 28 mei 1915 - N° 125.)

Merendree - Gesneuvelde soldaten

Zaterdag voormiddag zijn op het kerkhof van Meerendree, de soldaten begraven die aldaar op 13 Oktober 1914 tijdens het gevecht gesneuveld zijn en ter plaatse waren begraven.

De lijken dezer dapperen, allen deelmakende van het regiment der gidsen, werden op eene afzonderlijke plaats ter aarde besteld. Ziehier de namen der gesneuvelden:

J. Jambon, 1^e regiment gidsen, Nr 17753 van Spa (Luik): G. Neefs, 1^e regi-

ment gidsen van Berthem (Brabant); Alfons Roelandts, wachtmeester, 1^e regiment gidsen, matrikuulnummer 17546, herkend door zijn ouders te Vilvoorde wonende. De vierde is onbekend.

(Bron: De Gentenaar-De Landwacht 37^e jaar - Woensdag 2 juni 1915 - N° 129)

Nevele - Bloem

Dinsdag zal er bloem verkocht worden, een halve kgr. per hoofd, aan 55 centiemen. Donderdag geschiedt er eene eerste verdeling van rijst, een kwart kgr. per hoofd aan 65 centiemen den kilogram.

Werk der Voeding

Voortaan zullen de bons van het Werk der Voeding uitbetaald worden den 1^e Dinsdag der maand van 4 tot 5 uren namiddag, in het gemeentehuis.

(Bron: De Gentenaar-De Landwacht 37^e jaar - Zondag 13 en Maandag 14 juni 1915 - N° 139).

Roger TUYTSCHAEVER, Gent